

Érettségi vizsga 2020

**E. d) Próba
Szervetlen kémia**

3-as tételsor

- Minden tétel kötelező. Hivatalból 10 pontot adnak.
- A tényleges munkaidő 3 óra.

I TÉTEL

(30 pont)

A. Tétel

Olvasd el a következő kijelentéseket! Ha úgy gondolod, hogy az állítás igaz, írd a vizsgalapra a kijelentés sorszámaához az I betűt. Ha úgy gondolod, hogy az állítás hamis, írd a kijelentés sorszáma mellé a H betűt.

1. A 2-metil-propén felsőbbrendű homológjának a molekula képlete C_5H_{10} .
2. A terc-butil-bromid és az izo-butil-bromid halogénszármazékok vegyületei helyzeti izomérek.
3. A trigliceridek molekulájában a szénatomok száma páros.
4. A zsírok elszappanosodási reakciója egy visszafordítható folyamat.
5. A glükóz piranóz formája úgy alakul ki, hogy az 5-ös helyzetű hidroxil csoport a karbonil csoporthoz kapcsolódik intramolekuláris addíció által

10 pont

B. Tétel

A tétel minden egyes pontjánál jegyezd a vizsgalapra csak a helyes válasznak megfelelő betűt. Minden egyes tételpontnak csak egy helyes válasza van.

1. A n-pentán izomerizációs reakciótípusa egy:
a. addíció; c. transzpozíció;
b. szubsztitúció; d. elimináció.
2. Magas hőmérsékleten az n-bután dehidrogénezés során egy olyan szerves keveréket eredményez amely tartalmaz:
a. két alkán homológot; c. két homológ alként;
b. két láncizomér alkánt; d. két helyzeti izomérű alként.
3. Normál körülmények között **nem** jön létre hidrogén kötés a következő anyag/anyagok molekulái között:
a. etanol; c. etán;
b. víz és etanol; d. víz és etánsav.
4. Az etil—acetát molekula képlete:
a. $C_4H_8O_2$; c. $C_4H_6O_2$;
b. C_4H_8O ; d. $C_4H_{10}O$.
5. Nátrium-hidrogén-karbonáttal reakcióba lép:
a. acetilén; c. etanol;
b. ecetsav; d. etén.

10 pont

C Tétel.

Írd a vizsgalapra az **A** oszlopban található szerves vegyület sorszámaának megfelelő **B** oszlopban található vegyületosztály betűjelét. Az **A** oszlop minden egyes sorszámaának csak egy betű felel meg a **B** oszlopból.

A	B
1. etanol	a. karbonil vegyület
2. etin	b. telített szénhidrogén
3. etánsav	c. hidroxil vegyület
4. etán	d. aromás szénhidrogén
5. acetaldehid	e. karboxil vegyület
	f. telítetlen szénhidrogén

10 pont

II TÉTEL

(30 pont)

D Tétel.

Egy magasabbrendű alkohol, 1-oktadekanol (sztearil-alkohol) a következő képlettel rendelkezik:

1. a. Írd le az 1-oktadekanol funkciós csoportjának nevét.
b. Írd le az 1-oktadekanolban található C_{primér}: C_{szekundér} atomarányt **3 pont**
2. Írd le annak az optikailag aktív monohidroxi-alkoholnak a szerkezeti képletét, amely az 1-oktadekanollal helyzeti izomér. **2 pont**
3. a. Add meg az 1-oktadekanol szerkezetében található nemkötő elektronok számát.
b. Írd le az 1-oktadekanol molekulában található szénatomok között kialakult σ (szigma) kovalens kötések számát. **2 pont**
4. a. Írd le az 1-oktadekanol molekula képletét.
b. Határozd meg a szén tömegszázalékát az 1-oktadekanolban **4 pont**
5. Számítsd ki az 1-oktadekanol mennyiségét mólban kifejezve, amely ugyanannyi oxigént tartalmazza, mint 1420 g sztearinsav **4 pont**

E. Tétel

1. 1,16 g A szénhidrogén égése során 3,52g szén-dioxid keletkezett. Határozd meg az A szénhidrogén molekula képletét tudva, hogy molekula tömege 58 g/mol. **4 pont**
2. Írd le azt a reakcióegyenletet, amely során vinil-poliacetátot nyerünk a megfelelő monomérból.. **2 pont**
3. Add meg a vinil-poliacetátnak egy felhasználási területét. **1 pont**
4. Írd le az 1-nitro-naftalin és 1,5-dinitro-naftalin előállításainak reakció egyenleteit naftalinból és nitráló keverékekből kiindulva, a szerves vegyületek szerkezeti képleteinek felhasználásával. **4 pont**
5. 1280g naftalin próbát egy vegyes nitráló keverékkel kezelnek. A folyamat végén egy olyan szerves vegyületekből álló keveréket kapunk, amelyben az 1-nitro-naftalin, az 1,5-dinitro-naftalin és a reakcióba nemlépő naftalin molaránya 15 : 3 : 2. Számítsd ki a naftalin próba nitrálásához szükséges grammal kifejezett nitráló keverék tömegét, tudva, hogy az 30 tömegszázalék salétromsavat tartalmaz.. **4 pont**

Atomtömegek: H - 1; C - 12; N - 14; O - 16.

III TÊTEL

(30 pont)

F Tétel.

1. Az acetil-szalicilsavat szalicilsav és ecetsav funkciós származékainak reakciójával nyerik.
  - a. Írd le azt a reakció egyenlet, amely során acetil-szalicilsavat állítunk elő szalicilsavból és a megfelelő anhidridből, a szerves vegyületek szerkezeti képleteinek felhasználásával.
  - b. Számítsuk ki annak az acetil-szalicilsavnak a tömegét grammal kifejezve, amelyet 0,75 mól szalicilsav és ecetsavanhidrid reakciójával nyerünk, ha a reakció 80% -os hozammal játszódik le.
  - c. Írd le az acetil-szalicilsav egy felhasználási területét. **6 pont**
2. Írd le annak a reakciónak az egyenletét, amely a metanol üzemanyagként történő felhasználásul szolgál. **2 pont**
3. Egy telített aciklusos A monokarbonsav kalcium-sójának egy móljában a szénatomok tömege 48 g. Határozd meg az A monokarbonsav molekula képletét. **3 pont**
4. A triolein nikkal jelenlétében történő hidrogénezésével egy szilárd zsírt kapunk. Írd le annak a folyamatnak a reakcióegyenletét, amely a trioleinből szilárd zsír előállításakor játszódik le. Használd a szerves vegyületek szerkezeti képleteit. **2 pont**
5. Számítsd ki a hidrogén literben kifejezett, normál hőmérsékleten és nyomáson mért térfogatát, amely sztöchiometrikusan szükséges a 0,1 mól trioleinnel való reakcióhoz, hogy szilárd zsírt kapjunk. **2 pont**

G. Tétel

1. Egy 0,1 mólnyi egyszerű tripeptid próbát teljesen hidrolizálunk. 22,5 g monoamino-monokarboxil aminosavat (A) tartalmazó oldatot kapunk. Határozd meg az A aminosav molekula képletét. **3 pont**
2. Írd le a glükóz Tollens reagenssel történő oxidációs reakciójának egyenletét, a szerves vegyületek szerkezeti képleteinek felhasználásával. **2 pont**
3. Egy olyan keveréket oldunk vízben, amelyben a glükóz és a fruktóz 5: 4 mólarányban található. A keletkező oldatot Tollens reagenssel kezeljük és 54g ezüstöt nyerünk. Határozd meg a kezdeti monoszacharid keverékében található fruktóz tömegét, grammal kifejezve. **4 pont**
4. a. Írd le a keményítő teljes enzimatisz hidrolízisének egyenletét.
b. Adj példát természetes keményítő forrásra. **3 pont**
5. Határozzuk meg annak a 0,5 M α -alanin (+) térfogatát milliliterben kifejezve, amelyet ha hozzáadunk egy 400 ml 0,1 M koncentrációjú α -alanin (-) oldathoz optikailag inaktív keveréket kapunk. **3 pont**

Atomtömegek: H- 1; C- 12; N- 14; O- 16; Ca- 40; Ag- 108.
Móltérfogat (normál körülmények között): $V = 22,4 \text{ L} \cdot \text{mol}^{-1}$.